

Nguyên nhân và bài học kinh nghiệm từ kiểm tra khi có DHVP đối với tổ chức đảng, đảng viên qua vụ kit xét nghiệm Covid-19 xảy ra tại Công ty Việt Á

❖ Nhóm PV

Cuối năm 2021, trong khi cả nước vẫn đang tập trung cho công tác phòng, chống dịch Covid-19 thì dư luận xôn xao trước thông tin Công ty Cổ phần Công nghệ Việt Á (Công ty Việt Á) “thổi giá” bộ kit xét nghiệm Covid-19 thu lợi bất chính, trong đó có vi phạm liên quan tới nhiều cá nhân và tổ chức ở một số cấp, ngành. Thực hiện chỉ đạo của Thường trực Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực, UBKT Trung ương đã thành lập 3 đoàn kiểm tra khi có dấu hiệu vi phạm đối với Ban Thường vụ (BTV) Đảng ủy Học viện Quân y; Ban cán sự đảng Bộ Khoa học và Công nghệ; Ban cán sự đảng Bộ Y tế. Cũng từ đây lộ diện những mắt xích liên quan đến nhiều tổ chức đảng, đảng viên vi phạm gây hậu quả nghiêm trọng và rất nghiêm trọng.

Vậy, nguyên nhân nào dẫn tới hàng loạt vi phạm của Học viện Quân y và một số bộ, ngành, tổ chức đảng, đảng viên, người đứng đầu cấp ủy và bài học kinh nghiệm qua kiểm tra khi có dấu hiệu vi phạm đối với đảng viên, tổ chức đảng qua vụ kit xét nghiệm Covid-19 xảy ra tại Công ty Việt Á. Tạp chí Kiểm tra sẽ đăng tải từ kỳ này và kỳ tiếp theo về vụ việc này.

Từ vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, quy chế làm việc, thiếu trách nhiệm, buông lỏng công tác lãnh đạo, chỉ đạo của BTV Đảng ủy Học viện Quân y dẫn tới hàng loạt vi phạm của tổ chức đảng và đảng viên

Qua Kết luận kiểm tra khi có dấu hiệu vi phạm đối với BTV Đảng ủy Học viện Quân y các nhiệm kỳ 2015-2020, 2020-2025 của UBKT Trung ương chỉ rõ: BTV Đảng ủy Học viện Quân y đã vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ và quy chế làm việc; thiếu trách nhiệm, buông lỏng lãnh đạo, chỉ đạo, thiếu kiểm tra, giám sát, để nhiều cán bộ, đảng viên, trong đó có cả những đồng chí lãnh đạo

chủ chốt của Học viện vi phạm các quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước, quy định của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng trong quá trình đề xuất, tổ chức thực hiện nhiệm vụ khoa học và công nghệ (KH&CN) cấp quốc gia nghiên cứu chế tạo bộ sinh phẩm xét nghiệm Covid-19 phục vụ công tác phòng, chống dịch và việc mua sắm vật tư, kit xét nghiệm từ Công ty Việt Á.

Cụ thể, BTV Đảng ủy Học viện đã không ban hành quy chế lãnh đạo các nhiệm vụ chính trị trọng tâm của Học viện, trong đó có công tác nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ về chuyên ngành y dược; các quy chế làm việc của Đảng ủy không quy định đầy đủ, cụ thể trách nhiệm, quyền hạn của Đảng ủy, BTV Đảng ủy trong lãnh đạo, chỉ đạo nhiệm vụ nghiên cứu khoa học; không đưa ra họp bàn,

thảo luận trong BTV Đảng ủy và lãnh đạo Học viện đề cho chủ trương, ý kiến lãnh đạo, chỉ đạo trong quá trình đề xuất và thực hiện nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia nghiên cứu chế tạo bộ kit xét nghiệm Covid-19 và trong mua sắm vật tư, kit xét nghiệm phục vụ phòng, chống dịch được Bộ Quốc phòng giao; để Học viện Quân y vi phạm nghiêm trọng pháp luật của Nhà nước, quy định của Bộ Quốc phòng trong nghiên cứu khoa học và trong mua sắm trang thiết bị, vật tư y tế phòng chống dịch Covid 19.

Các vi phạm bắt đầu từ việc đề xuất đặt hàng nhiệm vụ nghiên cứu. Học viện Quân y gửi Bộ KH&CN văn bản đề xuất không đảm bảo hồ sơ theo quy định; văn bản và phiếu đề xuất không gửi qua Phòng Khoa học Quân sự để thẩm định trước khi trình lãnh đạo Học viện phê duyệt; nội dung đề xuất bao gồm việc chế tạo 200.000 kit chẩn đoán Covid-19 trong khi Học viện không có năng lực sản xuất thử nghiệm hoặc quản lý dự án sản xuất; đề xuất nghiên cứu không báo cáo Bộ Quốc phòng, hợp tác với Công ty Việt Á khi không báo cáo Bộ Quốc phòng và cơ quan quản lý của Bộ Quốc phòng.

Trong việc xây dựng thuyết minh đề tài, Học viện Quân y không thẩm định, kiểm tra năng lực nghiên cứu, sản xuất và cơ sở vật

chất, nguồn nhân lực, hệ thống quản lý chất lượng của Công ty Việt Á; không nêu rõ trách nhiệm, phương án, công việc phối hợp giữa hai đơn vị trong quá trình nghiên cứu và trong giai đoạn sản xuất chế tạo sản phẩm; không xác định quyền sở hữu và việc đăng ký bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ, quyền sở hữu công nghiệp đối với kết quả nghiên cứu; coi bộ kit sản xuất thử nghiệm như sản phẩm thương mại khi giao Công ty Việt Á nhiệm vụ thiết kế bao bì bộ kit; không có thuyết minh về căn cứ, định mức tiêu hao để lập dự toán chi phí vật tư, sinh phẩm cho công việc nghiên cứu và cho giai đoạn chế tạo 20.000 kit xét nghiệm; thuyết minh đề tài không gửi Phòng Khoa học Quân sự để thẩm định.

Việc ký kết hợp đồng cũng có sai phạm khi nhiều nội dung trong các hợp đồng giữa Học viện Quân y với Bộ KH&CN và giữa Học viện Quân y với Công ty Việt Á không quy định rõ về quyền và nghĩa vụ của các bên, hợp đồng giữa Học viện Quân y với Công ty Việt Á không quy định việc Công ty Việt Á phải bàn giao đủ 20.000 bộ kit sau khi chế tạo thử nghiệm là trái với Hợp đồng Học viện Quân y đã ký với Bộ KH&CN, vi phạm pháp luật KH&CN.

Sau đó, Học viện Quân y đã thực hiện trái thẩm quyền,

tự ý bàn giao quy trình kỹ thuật cho Công ty Việt Á khi chưa có nghiệm thu, đánh giá, không có ý kiến của đại diện chủ sở hữu nhà nước (Bộ trưởng Bộ KH&CN), cố ý vi phạm pháp luật khi chuyển giao bất hợp pháp kết quả KH&CN. Việc bàn giao quy trình kỹ thuật khi không bảo đảm điều kiện trước khi chế tạo các bộ sinh phẩm; đồng ý để Công ty Việt Á toàn quyền sử dụng các sản phẩm để đăng ký lưu hành, được sử dụng logo của Học viện trên bao bì sản phẩm,... trái với Thuyết minh đề tài và Hợp đồng của Học viện Quân y với Bộ KH&CN và với Công ty Việt Á. Sản phẩm không đủ điều kiện, không đủ cơ sở khoa học và thực tiễn, song Học viện Quân y đã có văn bản đề nghị Bộ KH&CN đánh giá, nghiệm thu giai đoạn 1.

Việc xây dựng thuyết minh, ký hợp đồng, bàn giao và đề nghị nghiệm thu trái quy định nêu trên đã cố ý tiếp tay, thông đồng, tạo điều kiện cho Công ty Việt Á sử dụng đề tài nghiên cứu và uy tín của Học viện để hợp thức hóa các sản phẩm, đề nghị Bộ Y tế cấp phép lưu hành, từ đó để Công ty Việt Á chiếm đoạt, sở hữu bất hợp pháp kết quả đề tài nghiên cứu, chuyển sản phẩm nghiên cứu thuộc sở hữu nhà nước thành sở hữu của Công ty Việt Á và tiến hành thương mại hóa sản phẩm, cung cấp ra thị trường

thu lợi bất chính hàng ngàn tỷ đồng, để lại hậu quả đặc biệt nghiêm trọng. Với trách nhiệm chủ trì nhiệm vụ nghiên cứu nhưng sau khi bàn giao quy trình công nghệ cho Công ty Việt Á, Học viện Quân y đã thiếu trách nhiệm, buông lỏng quản lý, không kiểm soát sản phẩm nghiên cứu. Ngoài ra, việc mua sắm vật tư, sinh phẩm phục vụ giai đoạn nghiên cứu bộ xét nghiệm và sản xuất chế tạo thử nghiệm 20.000 bộ kit thuộc phạm vi đề tài nghiên cứu; việc quản lý, sử dụng kinh phí khoán trả công lao động được phê duyệt cho đề tài nghiên cứu thiếu chặt chẽ, không đúng quy định, gây thất thoát ngân sách Nhà nước đã cấp cho đề tài.

Trong mua sắm vật tư kit xét nghiệm phục vụ phòng chống dịch tại các địa phương theo chỉ đạo của Bộ Quốc phòng thì tất cả các lần mua sắm của Học viện Quân y đều thực hiện ứng trước từ Công ty Việt Á để sử dụng, sau đó hợp thức hóa thanh toán bằng cách lập các phiếu đề xuất, tiến hành các thủ tục, hồ sơ chỉ định thầu, ký hợp đồng, biên bản bàn giao, nghiệm thu, thanh lý hợp đồng,... vi phạm Luật Đấu thầu. Học viện Quân y đã ban hành 2 Quyết định phê duyệt dự toán và kế hoạch lựa chọn nhà thầu gói thầu mua sắm trái thẩm quyền; lập kế hoạch lựa chọn nhà thầu, tổ

chức mua sắm, tạm ứng thanh toán cho Công ty Việt Á khi chưa có dự toán ngân sách được giao, chưa được cấp tạm ứng kinh phí. Giá mua không được Học viện Quân y tham khảo đầy đủ từ các nhà cung cấp khác hay của chính Công ty Việt Á cung cấp cho cơ sở y tế khác trước đó. Trong đó khi so sánh với giá 298.000 đồng/kit được Bệnh viện Nhi Trung ương mua từ Công ty Việt Á qua đấu thầu rộng rãi và công khai trên cổng thông tin Bộ Y tế, thì số tiền chênh lệch của 04 hợp đồng mua là hơn 12 tỷ đồng. Học viện Quân y đã buông lỏng quản lý vật tư, kit xét nghiệm, không cung cấp được hồ sơ, tài liệu đầy đủ chứng minh được số lượng ứng trước, nhập về từ Công ty Việt Á, thực tế xuất sử dụng, tồn kho của các tổ chống dịch, có nguy cơ thất thoát, lãng phí lớn ngân sách Nhà nước. Điển hình như Hợp đồng mua bán kit xét nghiệm cho TP Hồ Chí Minh đợt 2, chênh lệch giữa số lượng mua theo hợp đồng và số lượng bàn giao là 19.392 kit, có giá trị hơn 7 tỷ đồng.

Đối với những vi phạm nghiêm trọng nêu trên có sai phạm của người đứng đầu cấp ủy, đơn vị và các cá nhân liên quan. Trong đó, Trung tướng, PGS.TS Nguyễn Việt Lượng, Bí thư Đảng ủy, Chính ủy chịu trách nhiệm chính và trách nhiệm người đứng đầu về những vi phạm,

khuyết điểm của BTV Đảng ủy Học viện Quân y nhiệm kỳ 2015-2020 và 2020-2025; chịu trách nhiệm cá nhân về những vi phạm, khuyết điểm trong thực hiện chức trách nhiệm vụ được giao, để xảy ra nhiều vi phạm rất nghiêm trọng trong quá trình thực hiện Đề tài nghiên cứu chế tạo bộ kit xét nghiệm Covid-19 và việc mua sắm, quản lý, sử dụng vật tư, kit xét nghiệm để phục vụ phòng chống dịch.

Trung tướng, GS.TS Đỗ Quyết, Phó Bí thư Đảng ủy, Giám đốc Học viện cùng chịu trách nhiệm về những vi phạm, khuyết điểm của BTV Đảng ủy; chịu trách nhiệm chính và trách nhiệm người đứng đầu về những vi phạm, khuyết điểm của Học viện Quân y. Đồng chí đã vi phạm Quy chế làm việc của Đảng ủy và Học viện, không đưa ra họp bàn, thảo luận trong BTV Đảng ủy và tập thể lãnh đạo Học viện các công việc liên quan đến thực hiện nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia. Với trách nhiệm người đứng đầu cơ quan chủ trì nhiệm vụ nghiên cứu và với tư cách là một thành viên chính của Nhóm nghiên cứu, mặc dù biết kết quả nghiên cứu thuộc quyền sở hữu nhà nước, biết Công ty Việt Á sử dụng kết quả nghiên cứu để sản xuất, kinh doanh thương mại trái với Thuyết minh đề tài, trái với các hợp đồng đã ký giữa Học viện Quân y với Bộ KH&CN và Công ty Việt Á,

trái quy định của pháp luật KH&CN, nhưng đồng chí đã không có biện pháp ngăn chặn. Giám đốc Học viện Quân y Đỗ Quyết đã ký các hợp đồng với Bộ KH&CN và Công ty Việt Á có nhiều vi phạm; ký văn bản đề nghị Bộ KH&CN nghiệm thu giai đoạn 1 khi sản phẩm chưa đủ điều kiện, không đủ cơ sở khoa học và thực tiễn; ký không các hợp đồng, thanh lý hợp đồng, ủy nhiệm chi thanh toán; đồng ý đưa logo Học viện Quân y vào bao bì thương mại của Công ty Việt Á khi không xin ý kiến BTV Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện về Công ty Việt Á lợi dụng thương hiệu của Học viện thương mại hóa, tiêu thụ sản phẩm, thu lợi bất chính, vi phạm pháp luật; ký các hồ sơ liên quan đến công tác đấu thầu để hợp thức các sai phạm trong mua sắm vật tư, kit xét nghiệm phục vụ phòng chống dịch. Ngoài ra, đồng chí có biểu hiện bao che đối với hành vi có dấu hiệu tham nhũng của cán bộ cấp dưới; phát ngôn một số thông tin tại cuộc họp báo không chính xác, chưa được kiểm chứng.

Thiếu tướng, GS.TS Hoàng Văn Lương, Ủy viên BTV Đảng ủy, Phó Giám đốc Học viện kiêm Giám đốc Viện Nghiên cứu Y dược học Quân sự cùng chịu trách nhiệm về các vi phạm, khuyết điểm của BTV Đảng ủy; cùng chịu trách nhiệm với đồng chí Giám đốc Học viện trong lãnh đạo, chỉ đạo, kiểm tra, giám sát, để xảy ra những vi

phạm, khuyết điểm nghiêm trọng trong quá trình quản lý, thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu. Đồng chí Lương đã ký Phiếu đề xuất đặt hàng nhiệm vụ KH&CN cấp quốc gia, ký các Biên bản bàn giao cho Công ty Việt Á, ký văn bản đề nghị Viện Vệ sinh dịch tễ Trung ương đánh giá bộ kit xét nghiệm; ký phê duyệt kết quả chỉ định thầu các gói thầu mua vật tư, sinh phẩm phục vụ nghiên cứu và chế tạo các bộ sinh phẩm thuộc đề tài, ký các Biên bản bàn giao, nghiệm thu hàng hóa các gói thầu có vi phạm, khuyết điểm. Đồng chí Lương với cương vị là Chủ tịch hội đồng mua sắm đã buông lỏng quản lý, thiếu kiểm tra, giám sát quá trình quản lý, sử dụng vật tư cho công tác phòng chống dịch, nguy cơ gây thất thoát, lãng phí lớn ngân sách.

Thượng tá, PGS.TS Hồ Anh Sơn, Bí thư Chi bộ, Phó Giám đốc Viện Nghiên cứu Y dược học Quân sự với vai trò là Chủ nhiệm đề tài chịu trách nhiệm chính về các vi phạm, khuyết điểm trong quá trình tổ chức thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu; thiếu trách nhiệm trong kiểm tra, kiểm soát việc chế tạo 20.000 kit xét nghiệm thuộc phạm vi đề tài, để xảy ra các vi phạm nghiêm trọng, gây thất thoát ngân sách. Đồng chí đã tham mưu cho Giám đốc Học viện Quân y ký không các hợp đồng, thanh lý hợp đồng thuê khoán chuyên môn, thể hiện sự gian dối trong hoạt động nghiên cứu khoa học, có dấu hiệu

tham ô tiền kinh phí cấp cho đề tài; vi phạm nghiêm trọng trong mua bán vật tư, sinh phẩm với Công ty Việt Á, sử dụng cơ sở vật chất, nhân lực của Học viện để tự pha chế và gắn tem mác Viện Nghiên cứu Y dược học Quân sự lên sản phẩm bán cho Công ty Việt Á khi không báo cáo BTV Đảng ủy, Ban Giám đốc Học viện; có dấu hiệu mua bán vật tư tiêu hao giá trị lớn, không rõ nguồn gốc, lợi dụng chức vụ, quyền hạn để trục lợi; có dấu hiệu nhận hối lộ tiền % ngoài hợp đồng từ các hợp đồng của Học viện Quân y mua vật tư, kit xét nghiệm của Công ty Việt Á để phòng chống dịch. Những hành vi của đồng chí vi phạm nghiêm trọng quy định của Đảng, pháp luật của Nhà nước, suy thoái về phẩm chất chính trị, đạo đức, lối sống, vi phạm quy định về những điều đảng viên không được làm, trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên. Đồng chí Hồ Anh Sơn đã bị khởi tố, bắt tạm giam.

Đại tá Nguyễn Văn Hiệu, Phó Bí thư Chi bộ, Trưởng phòng Trang bị, Vật tư chịu trách nhiệm chính về các vi phạm, khuyết điểm của Phòng Trang bị, Vật tư trong tham mưu đấu thầu, mua sắm, quản lý vật tư, kit xét nghiệm để phục vụ phòng chống dịch, có nguy cơ thất thoát, lãng phí lớn ngân sách. Đồng chí ký các văn bản tham mưu cho lãnh đạo Học viện Quân y trong mua sắm vật tư, kit xét nghiệm từ Công ty Việt Á để phục vụ

phòng chống dịch vi phạm các quy định của pháp luật và Bộ Quốc phòng; nhận tiền từ Công ty Việt Á liên quan đến các hợp đồng mua sắm vật tư, kit xét nghiệm, sau đó đã hợp thức, đối phó, che giấu hành vi vi phạm. Đồng chí Nguyễn Văn Hiệu đã bị khởi tố, bắt tạm giam.

Đại tá, PGS.TS Nguyễn Tùng Linh, Đảng ủy viên Học viện, Bí thư Chi bộ, Trưởng phòng Khoa học Quân sự chịu trách nhiệm chính về các vi phạm, khuyết điểm của Phòng Khoa học Quân sự và trách nhiệm người đứng đầu cơ quan quản lý nghiên cứu khoa học của Học viện đối với những vi phạm, khuyết điểm của Học viện Quân y trong thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu chế tạo bộ sinh phẩm xét nghiệm Covid-19. Đồng chí đã tham mưu xây dựng, rà soát Thuyết minh đề tài, các hợp đồng với Bộ KH&CN và Công ty Việt Á, văn bản đề nghị nghiệm thu giai đoạn 1 có nhiều vi phạm, khuyết điểm; tham mưu cho Giám đốc Học viện ký 8 Hợp đồng, thanh lý hợp đồng khoán việc với 2 tổ chức, 6 cá nhân, nhưng không quản lý việc thực hiện hợp đồng, gây thất thoát ngân sách.

Qua kiểm tra dấu hiệu vi phạm, UBKT Trung ương xác định trách nhiệm đối với những vi phạm, khuyết điểm trong lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện nhiệm vụ khoa học và công nghệ nghiên cứu, chế tạo bộ xét nghiệm phát hiện Covid-19 chủ yếu thuộc về BTV Đảng ủy Học viện

nhiệm kỳ 2015-2020 (tập trung giai đoạn từ đầu năm 2020 đến tháng 7/2020); trách nhiệm đối với những vi phạm, khuyết điểm trong lãnh đạo, chỉ đạo và tổ chức thực hiện mua sắm, quản lý, sử dụng vật tư, kit xét nghiệm phục vụ phòng chống dịch thuộc về BTV Đảng ủy Học viện nhiệm kỳ 2020-2025. Tại kỳ họp thứ 13, UBKT Trung ương đã quyết định thi hành kỷ luật bằng hình thức Khai trừ ra khỏi Đảng các đồng chí: Thượng tá Hồ Anh Sơn, Bí thư Chi bộ, Phó Giám đốc Viện Nghiên cứu Y Dược học Quân sự; Đại tá Nguyễn Văn Hiệu, Phó Bí thư Chi bộ, Trưởng Phòng Trang bị, Vật tư; đồng thời kỷ luật cảnh cáo và khiển trách đối với các đảng viên vi phạm có liên quan.

Sau khi xem xét đề nghị của UBKT Trung ương, ngày 5/4/2022, Ban Bí thư quyết định thi hành kỷ luật Ban Thường vụ Đảng ủy Học viện Quân y các nhiệm kỳ 2015-2020, 2020-2025 bằng hình thức Cảnh cáo; Cách chức tất cả các chức vụ trong Đảng nhiệm kỳ 2015-2020, 2020-2025 đối với Trung tướng Đỗ Quyết, Phó Bí thư Đảng ủy, Giám đốc Học viện Quân y và Thiếu tướng Hoàng Văn Lương, Ủy viên BTV Đảng ủy, Phó Giám đốc Học viện Quân y. Những vi phạm, khuyết điểm của Ban Thường vụ Đảng ủy Học viện Quân y các nhiệm kỳ 2015-2020, 2020-2025 đã gây hậu quả nghiêm trọng; vi phạm,

khuyết điểm của đồng chí Đỗ Quyết và đồng chí Hoàng Văn Lương gây hậu quả rất nghiêm trọng, làm thất thoát, lãng phí lớn ngân sách nhà nước, ảnh hưởng đến công tác phòng, chống dịch Covid-19, gây bức xúc trong xã hội, ảnh hưởng xấu đến uy tín của tổ chức đảng và Học viện Quân y.

Vụ việc “thổi giá” bộ kit xét nghiệm Covid-19 xảy ra tại Công ty Việt Á là vụ việc rất nghiêm trọng, xảy ra trong thời gian cả nước đang tập trung phòng, chống dịch Covid-19, được dư luận xã hội đặc biệt quan tâm, thuộc diện theo dõi chỉ đạo của Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Vụ việc liên quan đến vi phạm của nhiều tổ chức, cá nhân và nhiều cấp, nhiều ngành. Đây cũng là lĩnh vực khó và mới, song với sự vào cuộc tích cực, khẩn trương, UBKT Trung ương đã chỉ đạo các đoàn kiểm tra khi có dấu hiệu vi phạm và đạt nhiều kết quả trong thời gian rất ngắn. Việc xem xét, kết luận và xử lý vi phạm của các tổ chức, cá nhân của Học viện Quân y liên quan đến vụ Công ty Việt Á đã thể hiện rõ quan điểm “không có vùng cấm”, “không có ngoại lệ” của Đảng, bất kể tổ chức nào, cá nhân nào vi phạm đều xem xét, xử lý kỷ luật nghiêm minh theo quy định của Đảng. □

Xem tiếp kỳ 2: Vì sao công ty Việt Á lại dễ dàng “thâu tóm” Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Quốc gia?